

Usikkerhet i koronaens tid.

En studie av kulturarbeidere med ulike tilknytningsformer til arbeidslivet

Uncertainty in the Time of Coronavirus.

A Study of Cultural Workers with Different Work Arrangements

Beate Elstad

Dr.oecon, Førsteamanuensis i organisasjon og ledelse ved Handelshøyskolen på OsloMet-Storbyuniversitetet.

beatel@oslomet.no

Erik Døving

Dr.oecon, Førsteamanuensis i organisasjon og ledelse ved Handelshøyskolen på OsloMet-Storbyuniversitetet.

erikdo@oslomet.no

Dag Jansson

PhD, Førsteamanuensis i kulturledelse ved Handelshøyskolen på OsloMet-Storbyuniversitetet.

dagjan@oslomet.no

Sammendrag

Kunst- og kulturfeltet ble hardt rammet av covid-19-pandemien. I en svært uoversiktlig situasjon i midten av april 2020 gjennomførte vi en undersøkelse blant medlemmene i Creo – Norges største interesseorganisasjon innen feltet. Respondentene erfarer større økonomisk og jobbelatert usikkerhet på kort sikt enn usikkerhet tilknyttet jobb og karriere på lengre sikt. Selvsyssele opplever større usikkerhet enn fast ansatte samtidig som de i utgangspunktet har lavere utdannings- og inntektsnivå enn fast ansatte. Mange yrkesutøvere har flere tilknytningsformer samtidig og aller best ut kommer fast heltidsansatte som kombinerer dette med å være selvsyssele.

Nøkkelord

Covid-19-pandemien Tilknytningsformer Usikkerhet Kunst- og kulturfeltet

Abstract

The coronavirus pandemic hit the culture sector hard in Norway. In a highly uncertain situation, we conducted a survey of the members of Creo – Norway's largest union of performing artists. The respondents experience greater acute financial and job uncertainty than long-term uncertainty. The self-employed experience more uncertainty than those with regular employment. In addition they have lower income and educational level. Regular employees have overall better working conditions than the self-employed, and the situation is most favourable for those who combine full-time regular employment with self-employment.

Keywords

Covid-19-pandemic Work arrangements Uncertainty Cultural sector

Innledning

Torsdag 12. mars 2020 ble store deler av Norge stengt ned på grunn av covid-19-pandemien. Tall fra NAV viser den umiddelbare dramatikken i arbeidsmarkedet der 200 218 personer søkte dagpenger den påfølgende uken (NAV 2020). Regjeringen satte raskt ned en ekspertgruppe ledet av professor Steinar Holden for å foreta en samfunnsøkonomisk vurdering av smitteverntiltak som følge av covid-19. Utvalgets rapport 7. april 2020 konkluderte med at arbeidsledigheten steg fra 2,3 prosent til 10,4 prosent fra 10. til 24. mars og at aktivitetsnivået i økonomien målt i BNP falt med 15 prosent fra februar til begynnelsen av april. Sammen med reiseliv var kunst- og kultursektoren en av de hardest rammede samfunnssektorene. Holden-utvalget anslo en nedgang på 60 prosent i bruttoproduktet for kunst, underholdning og annen tjenesteyting fra januar til april (Holden, von Brasch, Torstensen, Magnussen, Sæther, Evje, Hirsch, Hansson, Sælensminde, Aavitsland & Røttingen 2020:17). En annen rapport anslo at 36 prosent av inntekten innen musikk, scenekunst, litteratur, samt visuell kunst, museer og kulturarv var forsvunnet ved utgangen av april 2020 (Grünfeld, Gran, Westberg, Stokke, Guldvik, Scheffer, Gaustad & Booth 2020). Til tross for usikkerhet i estimatene, utgjør dette en betydelig omsetningssvikt. Årsaken er blant annet at store deler av feltet er basert på at mennesker samles og deler opplevelser på felles arenaer, og forsamlingsforbud lukket disse arenaene.

Situasjonen var altså preget av stor usikkerhet i et felt som i utgangspunktet består av yrkesutøvere med sårbar økonomi. Foreløpige funn om koronasituasjonen tyder på at konsekvensene hadde sosiale gradienter (Alstadsæter, Bratsberg, Eielsen, Kopczuk, Markussen, Raaum & Røed 2020; Bratsberg, Eielsen, Markussen, Raaum, Røed & Vigtel 2020; Holden mfl. 2020). I den første fasen var faren for permitteringer eller oppsigelser høyere jo lavere inntekt, timelønn, utdanning og sosial klassebakgrunn en yrkesutøver hadde. Samtidig vet vi mindre om hvilken betydning tilknytningsform til arbeidsmarkedet har for konsekvensene av koronasituasjonen. Kunst- og kulturfeltet kjennetegnes av en utstrakt variasjon i og blanding av tilknytningsformer til arbeidslivet (Elstad 2019; Heian, Løyland & Kleppe 2015; Jensen & Nergaard 2019; Nergaard 2018). Feltet egner seg derfor godt til å undersøke betydningen av ulike tilknytningsformer. De ekstraordinære forholdene som covid-19 utløste, medfører at vi også kunne studere ulike former for usikkerhet.

Hensikten med denne artikkelen er å undersøke hvordan kulturarbeidere erfarte ulike aspekter ved denne usikkerheten og i hvilken grad tilknytningsformer til arbeidslivet kan forklare ulike former for usikkerhet. Studien er basert på en spørreundersøkelse blant medlemmene i Creo. Dette er den største interesseorganisasjon for kunstnere og kulturarbeidere i Norge med en stor variasjon i tilknytningsformer. Vi gjennomførte datainnsamlingen i midten av april 2020 mens det fortsatt rådet stor usikkerhet og mye var uavklart med hensyn på videre smittevern, hvordan kompensasjonsordningene ville fungere og hvor lenge forbudet mot større arrangementer ville vare. Mange var også blitt permitterte fra ulike kunstinstitusjoner, og de fleste fysiske arenaer for kunst og kultur var stengt.

Tilknytningsformer innen kunst- og kulturfeltet

Fast ansettelse er det typiske ansettelsesforholdet i Norge (Nesheim 2017), mens det innen kunst- og kulturfeltet er mer utbredt med atypiske tilknytningsformer som midlertidig ansettelse og å være selvsysselfølgelig som frilanser (oppdragstaker, ikke-ansatt lønnsinntaker) eller selvstendig næringsdrivende i enkeltpersonforetak eller AS (Heian mfl. 2015; Jensen & Nergaard 2019). Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) i fjerde kvartal i 2016 og 2017 viser at blant alle sysselfølgeligte var 67 prosent fast ansatte på heltid, 9 prosent var fast ansatt, deltid

(lang), 6 prosent var midlertidig ansatt og 6 prosent var selvstendig næringsdrivende (Nergaard 2018: 152-153). Av tilleggsundersøkelsen til AKU 2016 fremkom at 7,5 prosent hadde utført arbeid som frilanser eller oppdragstaker, hvorav 3,4 prosent oppgav dette som hovedjobb (Nergaard 2018: 111). Videre oppga mellom 8 og 9 prosent i AKU å ha hatt mer enn en arbeidsgiver (Nergaard 2018:110). En nyere undersøkelse viser at blant 322 000 frilansere i Norge, hadde om lag en av fire dette som eneste inntektskilde (Køber 2020), mens resten også hadde inntekt som selvstendig næringsdrivende og/eller fast ansatt. I norsk arbeidsliv er altså det store flertallet fast ansatte, mens betydelig færre er midlertidig ansatte, selvsys-selsatte eller har flere tilknytningsformer.

For kunst- og kulturfeltet er fordelingen helt annerledes. Ifølge AKU 2015-2017 var hele 60 prosent innen kultur og underholdning selvstendig næringsdrivende, og dette er dermed den bransjen med høyest andel selvstendig næringsdrivende i landet (Nergaard 2018: 115). Dette stemmer godt med undersøkelsen av arbeids- og inntekstvilkår for kunstnere som var medlemmer av norske kunstnerorganisasjoner samt mottakere av Statens kunstnerstipend (Heian mfl. 2015: 85). Andelen selvstendig næringsdrivende som hovedtilknytningsform var også her 60 prosent, mens betydelig færre var fast ansatt (17 prosent). Videre var 10 prosent i hovedsak frilansere mens bare 5 prosent var i hovedsak midlertidig ansatt. Samtidig oppga 4 prosent en kombinasjon av tre eller flere tilknytningsformer. Dette er kjent som «portfolio work» (Ashton 2015; Platman 2004; Wood & Michaelides 2016) som innebærer at yrkesutøveren setter sammen sin egen unike oppgaveportefølje som til sammen utgjør den totale jobbsituasjon. For eksempel kan en musiker på samme tid være fast ansatt på deltid som pedagog på en kulturskole, fakturere som selvstendig næringsdrivende som dirigent, og påta seg vikaroppdrag for et orkester som innleid frilanser.

Tilknytningsformer og usikkerhet

Ulike tilknytningsformer innebærer ulike sosiale rettigheter og ulik tilgang til flere velferdsgoder. Fast ansatte har rett til feriepenger, bedre oppsigelsesvern, rett til kompensasjon ved permisjon, har full dekning av sykepenger og omfattes av arbeidsmiljøloven. Frilansere og selvstendig næringsdrivende omfattes i hovedsak ikke av arbeidsmiljøloven, har dårligere dekning av sykepenger og er avhengig av å få nye oppdrag jevnlig. I likhet med midlertidig ansatte har selvsys-selsatte også færre pensjonsrettigheter (Jensen & Nergaard 2019: 17-18). Det skjer altså en overføring av risiko fra arbeidsgiver til den enkelte selvsys-selsatte.

Karrierer innen kreative yrker har tradisjonelt blitt beskrevet som «involving chronic unemployment and underemployment» (Bridgestock, Goldsmith, Rodgers & Hern 2015: 334). Med et vedvarende tilbudsoverskudd av kunstnere, og med tilhørende jobbusikkerhet og lave inntekter (Menger 1999; Steiner & Schneider 2013). Også i Norge har det over tid vært et tilbudsoverskudd av kunstnere (Elstad & Pedersen 1996; Heian mfl. 2015; Mangset mfl. 2018). Til tross for at mange kunstnere har høy utdanning, er det stor konkurranse om de faste jobbene og mange blir derfor selvsys-selsatte. Kunstnerundersøkelsen i Norge viste at selvstendig næringsdrivende hadde lavest gjennomsnittlig årsinntekt på 366 000 kroner, mens fast ansatte hadde den høyeste årsinntekten på 546 000. Samtidig var selvstendig næringsdrivende den mest utbredte tilknytningsformen (60 prosent) mens bare 17 prosent var fast ansatt. Deler av feltet kjennetegnes altså av jobber med små og varierende inntekter, kortsiktige kontrakter, økonomisk utrygghet og færre velferdsstatlige rettigheter. I sum betyr dette at selvsys-selsatte innen feltet risikerer å rammes på flere måter samtidig. De jobber i et felt som er særlig kraftig berørt av koronasituasjonen og hvor mange i utgangspunktet har usikre jobber med et dårligere sosialt sikkerhetsnett og et relativt lavt lønnsnivå.

Ulike former for usikkerhet i jobbsammenheng

Studier av usikkerhet i jobbsammenheng har både sett på om man kan forvente å beholde jobben og som en generell usikkerhet for fremtiden (Sverke, Hellgren & Näswall 2002). Tidligere studier viser at usikkerhet kan ha en rekke negative konsekvenser både for den enkelte og for organisasjoner som helhet (Cheng & Chan 2008; Sverke mfl. 2002). Usikkerhet i jobbsammenheng defineres blant annet som forventninger om manglende kontinuitet i en jobbsituasjon (Davy, Kinicki & Scheck 1997: 323) eller oppfatning av en potensiell trussel mot å kunne fortsette i nåværende jobb (Heaney, Israel & House 1994: 1431). Mange av definisjonene har til felles at jobbusikkerhet kan sees på som et *subjektivt fenomen* (Greenhalgh & Rosenblatt 1984; Hartley, Jacobson, Klandermans & Van Vuuren 1990; Sverke mfl. 2002) og som den enkeltes vurdering av sannsynligheten for ufrivillig tap av jobb i fremtiden.

Vi betrakter her usikkerhet som et flerdimensjonalt begrep (Sverke mfl. 2002). En sentral dimensjon er tidsperspektivet på opplevd usikkerhet, der tidligere studier skiller mellom kortsiktig og langsiktig jobbusikkerhet (Roskies & Louis-Guerin 1990). Videre kan usikkerhet være tilknyttet jobben som helhet eller til ulike egenskaper ved en jobb som videre karriere- og inntektsmuligheter (Ashford, Lee & Bobko 1989). Vår studie inkluderte også usikkerhet tilknyttet videre karriere og om man kan fortsette å jobbe innen kunst- og kulturfeltet. Videre er den økonomiske situasjonen såpass dramatisk at vi inkluderte økonomisk usikkerhet i form av forventet inntektsbortfall som følge av koronasituasjonen.

Oppsummert tyder studier på at covid-19 rammer skjevt ut fra sosiodemografiske kriterier samt næring eller sektor. Mindre studert er betydningen av tilknytningsformer til arbeidslivet, noe som er særlig viktig for kunst- og kulturfeltet, der det er stor variasjon i tilknytningsformer. Mer spesifikt undersøker vi følgende spørsmål i denne artikkelen:

1. I hvilken grad opplevdes usikkerheten som følge av covid-19 pandemien som kortsiktig eller som en mer grunnleggende, langsiktig usikkerhet?
2. Hvor stor var den økonomiske usikkerheten i form av forventet inntektsbortfall i 2020 sammenlignet med 2019, og i hvilken grad rammet det forventede inntektsbortfallet skjevt ut fra ulike sosiodemografiske forhold?
3. I hvilken grad kan ulike tilknytningsformer forklare variasjon i erfart usikkerhet som følge av koronasituasjonen?

Data og metode

Studien ble gjennomført blant medlemmene i Creo, som er Norges største interesseorganisasjon for kunstnere og kulturarbeidere. Organisasjonen er godt egnet til å undersøke våre forskningsspørsmål ettersom det er stor variasjon i medlemmenes tilknytningsformer og sosiodemografiske kjennetegn. Datainnsamlingen ble gjennomført fra 17. til 25. april 2020. En invitasjon med lenke til undersøkelsen ble sendt til alle Creos medlemmer via nyhetsbrev. Av i alt 8 742 mottakere svarte 1 337 på undersøkelsen. Svarprosenten er dermed på 15,3 prosent. Det er ikke uvanlig med en slik svarprosent i denne typen spørreundersøkelser, men det er likevel viktig å vurdere representativiteten til de som har svart. Creo organiserer mange yrkesgrupper og det var vanskelig å få nøyaktige prosentandeler for de ulike yrkesgruppene. Det er også mulig å være registrert i flere yrkesgrupper samtidig, som eksempelvis både musiker og pedagog. Vi rangerte derfor yrkesgruppene i Creo etter antall registrerte medlemmer i hver yrkesgruppe og sammenlignet med rekkefølgen basert på et spørsmål i spørreskjemaet der medlemmene kunne krysse av for flere yrkesgrupper. Vi ser da små avvik mellom ulike yrkesgrupper der rekkefølgen er lik for de fem største yrkesgrupperingene i

Creo (se tabell V1 i vedlegget). Både kjønns- og aldersfordelingen i vårt utvalg avviker noe fra fordelingen i Creo sin medlemsmasse. Vi har derfor gjennomført regresjonsanalysene også med vektning som korrigerer for skjevhet i alder og kjønn. Det er ikke nevneverdige forskjeller i analyseresultater med og uten vektning.

Operasjonaliseringer

Det er fire avhengige variabler i analysen:

Jobbusikkerhet (kort sikt) er definert som i hvilken grad respondentene erfarer økt usikkerhet for hva de skal jobbe med et halvt år frem i tid.

Jobbusikkerhet (lang sikt) er definert som i hvilken grad de erfarer økt usikkerhet for hva de skal jobbe med to år frem i tid.

Med *karriereusikkerhet* menes i hvilken grad de opplever usikkerhet om de kan fortsette å jobbe innen kunst- og kultursektoren.

Disse tre variablene er målt med egenutviklede spørsmål tilpasset koronasituasjonen. Vi har tatt utgangspunkt i spørsmål fra QPS Nordic¹ der tidsperspektivet er om man opplever forutsigbarhet i arbeidet en måned frem i tid eller om to år (Skogstad, Knardahl, Lindström, Elo, Dallner, Gamberale, Hotinen & Ørhede 2001). Da vi foretok vår undersøkelse i april 2020 var usikkerheten svært stor, og vi antok det ville gi liten variasjon i svarene ved å spørre om usikkerhet en måned frem i tid. Vi brukte derfor et halvt år frem i tid som mål for kortsiktig jobbusikkerhet, og to år frem i tid som mål på langsiktig jobbusikkerhet. Spørsmålene hadde følgende formuleringer: «I hvilken grad har du erfart økt usikkerhet tilknyttet koronasituasjonen med hensyn på: «...hva du skal jobbe med et halvt år frem i tiden?», «...hva du skal jobbe med to år frem i tiden?» og «...om du kan fortsette å jobbe med kunst og kultur?» Det ble brukt 5-punkts Likert-skala : 1= «I svært liten grad», 2 = «I liten grad», 3 = «Til en viss grad», 4 = I stor grad» og 5 = «I svært stor grad».

Økonomisk usikkerhet er definert som hvorvidt respondentene forventer bortfall av bruttoinntekt i 2020 sammenlignet bruttoinntekten i 2019, og hvor stort bortfall de eventuelt forventer. Dette er målt gjennom to spørsmål. Først er de spurt om «Koronasituasjonen så langt har ført til at: (a) inntektene vil falle, eller (b) ingen endring, eller (c) inntektene vil øke». De som rapporterte at brutto inntekt vil falle, fikk følgende spørsmål: «Basert på konsekvensene du overskuer nå, hvor mye (i prosent) forventes årets bruttoinntekt å reduseres sammenlignet med total bruttoinntekt i 2019?».

De viktigste uavhengige variablene i analysene er tilknytningsform til arbeidslivet, samt kombinasjoner av ulike tilknytningsformer.

Fast ansettelse er et topartsforhold der virksomheten knytter arbeidstakeren til seg i et vanlig arbeidstakerforhold som gjelder til det blir sagt opp.

Midlertidig ansettelse er et topartsforhold der man knytter arbeidstakeren til seg ved en tidsbegrenset ansettelseskontrakt. For fast og midlertidig ansettelse er respondentene spurt om de var i full- eller heltidsstilling.

Selvsyssette er enten *frilansere* som oppdragstakere og mottar lønn som ikke-ansatte lønnstakere, eller er *selvstendig næringsdrivende* som fakturerer fra enkeltpersonforetak eller er i ulønnet eller lønnet arbeid i eget aksjeselskap eller annen selskapsform der de har mer enn 20 % eierandel.

1. QPS Nordic er et spørreskjema som er utviklet for å kartlegge psykologiske og sosiale faktorer i arbeidet og er validert i Norge, Sverige, Danmark og Finland.

Hovedtilknytningsform er kartlagt med følgende spørsmål: «Hvilken hovedtilknytningsform har du for tiden? Du skal her bare velge ett alternativ. Velg tilknytningsformen som er viktigst for deg». Svaralternativene vises i tabell V1 i vedlegget.

Kombinasjoner av ulike tilknytningsformer ble målt med et spørsmål der respondene kunne krysse av flere tilknytningsformer samtidig. Spørsmålsformuleringen var her: «Hvilke yrkestilknytninger har du? Ta med alle tilknytninger som er beskrivende for deg. Det vil si at du kan krysse av flere alternativer dersom du kombinerer flere tilknytningsformer». Svaralternativene her var de samme som for hovedtilknytningsform.

Inntekt ble målt med følgende spørsmål: «Hva var din omtrentlige totale bruttoinntekt før skatt i 2019? Oppgi inntekt i hele kroner uten mellomrom og uten bokstaver».

Utdanning ble målt med følgende spørsmål: «Hva er graden på din høyeste utdanning?». Svaralternativene vises i tabell V1 i vedlegget.

Alder ble målt med følgende spørsmål: «Hva er din alder?». Svaralternativene vises i tabell V1 i vedlegget.

I tillegg benytter vi kontrollvariable som ble målt på følgende måte:

Hovedyrkesgruppe - «I hvilken yrkesgruppe har du din hovedbeskjeftigelse? Du kan her bare velge ett alternativ. Velg det som er viktigst for deg». Svaralternativene vises i tabell V1 i vedlegget.

Yrkesgruppe (flervalg) - «Hvilken yrkesgruppe tilhører du? Du kan krysse av flere alternativer dersom det passer best for din totale jobbsituasjon». Svaralternativene er de samme som for hovedyrkesgruppe.

Kjønn - «Kjønn?». Vi skilte mellom menn og kvinner.

Sivilstatus - «Er du for tiden gift/samboer/partner?». Svaralternativer var «ja» og «nei».

Barn - «Har du omsorg for barn under 18 år for tiden?». Svaralternativer var «ja» og «nei».

Beskrivelse av utvalget

Detaljer om analyseutvalget fremgår av tabell V1 i vedlegget. Vi har utelatt sykemeldte, de som har fødselspermisjon og studenter. Videre har vi fjernet noen få observasjoner med ekstremverdier på inntektsvariabelen (under 10 000 kroner eller over 1,5 million kroner). Utvalget har relativ jevn fordeling mellom ulike aldersgrupper og mellom menn og kvinner. 72 prosent er gift, samboer eller partner, og om lag en av tre har barn. 95 prosent har en form for høyere utdanning og 59 prosent har fem år eller mer høyere utdanning. Den største yrkesgruppen er utøvende/skapende musikere etterfulgt av musikklærere i kulturskolen eller skoleverket. Den vanligste hovedtilknytningsformen er å være fast ansatt heltid (37 prosent), og nær en tredel er selvstendig næringsdrivende. Minst utbredt er det å være frilanser eller midlertidig ansatt. Når de kunne oppgi flere tilknytningsformer samtidig, oppgir langt flere at de er selvstendig næringsdrivende (68 prosent) eller frilansere (29 prosent).

Resultater

Usikkerhet ut fra tilknytningsform og sosiodemografisk bakgrunn – bivariate analyser

Her analyserer vi hvordan opplevd usikkerhet varierer med tilknytningsform samt med inntekt, alder og utdanning. Tabell 1 viser gjennomsnitt for opplevd jobb- og karriereusikkerhet angitt på en skala fra 1 til 5 for hver av disse i separate, bivariate analyser. Tabellen viser også økonomisk usikkerhet i form av forventet inntektsbortfall oppgitt av respondentene som prosentvis nedgang fra året før. Tallene viser gjennomsnittlig forventet nedgang i prosent. Tabell 1 viser at den kortsiktige jobbusikkerheten er størst etterfulgt av langsiktig jobbusikkerhet. Minst oppleves karriereusikkerhet i form av om de kan fortsette sin yrkeskarriere innen kunst og kulturfeltet. For økonomisk usikkerhet forventer om lag to av tre respondenter inntektsnedgang i 2020 sammenlignet med 2019. Gjennomsnittlig forventet inntektsbortfall er på 24 prosent. Her inngår også de som ikke forventet noen inntektsnedgang.

Selvsysselsatte opplever gjennomgående signifikant høyere usikkerhet for alle fire formene for usikkerhet sammenlignet med fast ansatte. For økonomisk usikkerhet forventer selvsysselsatte et gjennomsnittlig inntektsbortfall på hele 44 prosent, mens tilsvarende tall for midlertidig og fast ansatte er henholdsvis 26 prosent og 11 prosent. Disse forskjellene er signifikante mellom alle tre tilknytningsformene. Ser vi på sammenhengen mellom sosiodemografiske variabler og opplevd usikkerhet, ser vi at de som tjener minst, opplever størst usikkerhet på alle områder. Alle former for usikkerhet avtar jevnt med stigende alder, med unntak av den yngste og den eldste aldersgruppen. De som er 25 år eller yngre, opplever noe lavere jobbusikkerhet (lang sikt) og karriereusikkerhet enn de som er 26-30 år. De som er mer enn 60 år, opplever noe høyere usikkerhet enn de som er 56-60 år. Videre rapporterer de med kortere utdanning mer kortsiktig jobbusikkerhet og høyere økonomisk usikkerhet dem med lenger utdanning. De bivariate analysene viser altså at opplevelsen av alle formene for usikkerhet varierer klart med både tilknytningsform og sosiodemografiske faktorer. Dette gjelder i særlig grad for kortsiktig jobbusikkerhet og økonomisk usikkerhet.

Inntektsnivå, økonomisk usikkerhet og ulike tilknytningsformer

Yrkesutøvere innenfor kunst- og kultursektoren kombinerer ofte ulike tilknytningsformer. I vårt utvalg oppgir under halvparten (44 prosent) kun én tilknytningsform, mens 40 prosent kombinerer to tilknytningsformer, og 16 prosent kombinerer tre eller flere tilknytningsformer. Blant de mange tenkelige kombinasjonsmulighetene har vi sett nærmere på de mest utbredte kombinasjonene og analysert forskjeller i brutto inntekt og økonomisk usikkerhet. Tabell 2 viser inntekt i 2019 og forventet inntektsbortfall i 2020. Forventet inntektsbortfall ble altså oppgitt som prosentvis nedgang fra 2019.

Tabell 1. Usikkerhet etter hovedtilknytningsform og sosiodemografisk bakgrunn (gjennomsnitt)

	Jobb- usikkerhet (kort sikt) ^a	Jobb- usikkerhet (lang sikt) ^a	Karriere- usikkerhet ^a	Økonomisk usikkerhet (forventet inntektsbortfall) ^b	N
I alt	3,4	2,8	2,4	24	1 132
(A) Etter hovedtilknytningsform					
Fast ansatt	2,9	2,4	2,1	11	657
Midlertidig ansatt	3,8	3,2	2,8	26	46
Selvsysselsatt	4,1	3,3	2,9	44	429
<i>p</i>	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	
	Midlertidig ansatte ikke signifikant ulike fra selvsysselsatte				
(B) Etter bruttoinntekt i 2019					
Under 400.000 kr	3,8	3,0	2,8	36	258
400-500.000 kr	3,3	2,8	2,4	24	295
500-600.000 kr	3,2	2,7	2,3	16	289
Over 600.000 kr	3,2	2,7	2,1	22	290
<i>p</i>	<0,001	<0,01	<0,001	<0,001	
	Bare de to laveste inntektskategoriene er signifikant ulike.				
(C) Etter alder					
25 år eller yngre	4,2	2,9	2,5	45	30
26-30 år	3,8	3,1	2,8	36	123
31-35 år	3,8	2,9	2,7	30	141
36-40 år	3,7	2,9	2,4	26	131
41-45 år	3,3	2,9	2,5	22	165
46-50 år	3,2	2,7	2,3	21	144
51-55 år	3,0	2,5	2,2	21	132
56-60 år	2,9	2,4	2,0	16	113
Mer enn 60 år	3,2	2,6	2,1	17	153
<i>p</i>	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	
(D) Etter utdanningslengde					
3-årig videregående skole	4,1	3,2	2,7	48	56
1-2 års høyere utdanning	3,9	3,0	2,8	39	62
3-4 års høyere utdanning	3,4	2,8	2,4	25	349
Minst 5 års høyere utdanning	3,3	2,7	2,4	21	665
<i>p</i>	<0,001	<0,01	<0,05	<0,001	
	Signifikant forskjell på 1-2 år høyere utdanning og bachelor.				

^a Skala 1-5 (i svært liten grad – i svært stor grad).

^b Gjennomsnitt av forventet inntektsbortfall i 2020 sammenlignet med 2019, oppgitt i prosent.
p-verdier fra variansanalyse.

Tabell 2. Inntekt i 2019 og økonomisk usikkerhet (forventet inntektsbortfall) etter hovedtilknytningsform og kombinasjoner av tilknytningsformer, gjennomsnitt.

	Brutto inntekt i 2019 (kroner)	Økonomisk usikkerhet (forventet inntektsbortfall 2019-2020) ^a	N
HOVEDTILKNYTNINGSFORM^b			
Fast ansatt heltid	602 766	9	421
Fast ansatt deltid	495 970	15	236
Midlertidig ansatt heltid	454 909	24	22
Midlertidig ansatt deltid	420 907	27	24
Næringsdrivende i AS eller enkeltpersonforetak	456 026	44	368
Frilanser (ikke ansatt oppdragstaker)	402 803	45	61
I alt	515 293	24	1132
<i>p</i> (midlertidige og selvsyssetsatte ikke signifikant ulik inntekt)	<0,001	<0,001	
TO TILKNYTNINGSFORMER KOMBINERT^c			
Fast heltid/selvstendig næringsdrivende	647 718	16	149
Fast deltid/selvstendig næringsdrivende	539 261	23	231
Fast deltid/frilans	542 574	27	104
Frilans/selvstendig næringsdrivende	479 453	37	271
<i>p</i> (variansanalyse bare for disse 4 kategorier)	<0,001	<0,001	
TRE TILKNYTNINGSFORMER KOMBINERT^c			
Fast ansatt heltid/ frilans/ selvstendig næringsdrivende	640 613	25	31
Fast ansatt deltid/ frilans/selvstendig næringsdrivende	555 488	29	85
Midlertidig ansatt/ frilans/selvstendig næringsdrivende	487 913	31	49
<i>p</i> (variansanalyse bare for disse 3 kategorier)	Ikke signifikant	Ikke signifikant	

^a Forventet inntektsnedgang er gjennomsnitt av oppgitt som prosent, de som oppga at inntekten ikke ventes å falle er satt til 0 %.

^b Respondentene kunne bare velge en av disse.

^c Basert på spørsmål der respondentene kunne velge alle som var relevante.

Tabell 2 viser at både økonomisk usikkerhet og inntekt varierer med hovedtilknytningsform og med kombinasjoner av tilknytningsformer. Forskjellene i henholdsvis inntektsnivå og økonomisk usikkerhet er signifikante mellom ulike hovedtilknytningsformer og mellom kombinasjoner av to tilknytningsformer. Derimot er ikke forskjellene signifikante mellom kategoriene med tre tilknytningsformer. Som forventet kombinerer flest å være frilanser med å være selvstendig næringsdrivende. Selvstendig næringsdrivende og fast ansatt deltid er også en utbredt kombinasjon. For tre tilknytningsformer er fast ansatt deltid, frilanser og selvstendig næringsdrivende mest utbredt. Resultatene viser det fordelaktige ved å være fast ansatt på heltid og kombinere dette med å være selvstendig næringsdrivende. Disse har høyest inntekt og lav forventet inntektsnedgang. Selvsyssetsatte og midlertidig ansatte kommer dårligst ut også for yrkesutøvere som kombinerer to eller tre tilknytningsformer, selv om det å kombinere flere løse tilknytningsformer gir noe høyere samlet inntekt.

Usikkerhet, tilknytningsformer og sosiodemografisk bakgrunn

Til slutt har vi foretatt multippel regresjonsanalyse der vi har inkludert hovedtilknytningsform og sosiodemografiske variabler i samme analyse. Når det gjelder hovedtilknytningsform ser vi på forskjellen mellom selvsysselsatte og fast ansatte. Midlertidig ansatte utgjør en liten gruppe i vårt utvalg og er derfor ikke inkludert i de videre analysene. Når det gjelder type yrke, skiller vi mellom tre hovedgrupper. Første gruppe er musikere og andre performative kunstnere som innbefatter musikere, sangere, dirigenter, komponister, dansere, koreografer, skuespillere, dramaturger og regissører. Andre gruppe er pedagoger og musikk-lærere inkludert musikkterapeuter. Tredje gruppe er «andre yrker» som i hovedsak består av annet personale i støttefunksjoner som lyd, lys, scenografi, kostymedesignere, inspisienter, sufflører, produsenter og administrativt personale.

Innledningsvis studerte vi korrelasjonsmatrisen til alle variablene i undersøkelsen. Denne viser at selvsysselsatte har signifikant lavere alder, lavere inntekt, mindre utdanning og oftere er enslige menn uten omsorg for barn under 18 år sammenlignet med fast ansatte. Utdypende analyser av hovedtilknytningsform og alder viser at for yrkesutøvere under 25 år, er 14 prosent fast ansatt og 79 prosent selvsysselsatt. For de som er 56-60 år, er situasjonen motsatt, der 81 prosent er fast ansatt og 17 prosent selvsysselsatt. Blant fast ansatte er det bare 5 prosent som har lavere utdanning enn bachelornivå, mens dette gjelder for 18 prosent av de selvsysselsatte.

Vi har gjennomført regresjonsanalysene for samtlige fire avhengige variabler, altså fire former for usikkerhet. Vi benytter lineær regresjonsanalyse med minste kvadraters metode og benytter de samme modellene for samtlige avhengige variabler. Analysene er gjennomført i to trinn der første trinn omfatter de sosiodemografiske variablene, mens type og antall tilknytningsformer er lagt til i andre trinn. Alder (angitt i like intervaller) og antall tilknytningsformer inngår som kontinuerlige variabler, mens de øvrige uavhengige variablene er dummyer. Utdanning er inndelt i fire nivåer der bachelornivå (eller tilsvarende) er utelatt fra analysen og fungerer som referansekategori. Koeffisientene for øvrige utdanninger er dermed gjennomsnittlig forskjell til bachelornivå. Respondentene oppga bruttoinntekt i kronebeløp og inntekt kunne derfor ha vært brukt som en kontinuerlig variabel. Det viste seg imidlertid å være varierende ikke-lineariteter. Vi brukte derfor tre dummyer for de tre øverste kvartilene for inntekt med nedre kvartil (under 400 000 kr) som referansekategori. Dette ga en gjennomgående bedre tilpasning til data og fremstiller hovedtrekket ved de ikke-lineære sammenhengene.

Tabell 3. Lineær regresjon av fire former for usikkerhet (ustandardiserte koeffisienter). N=1030

	Jobbusikkerhet (kort sikt) ^a		Jobbusikkerhet (lang sikt) ^a		Karriereusikkerhet (fortsette med kunst og kultur) ^a		Økonomisk usikkerhet (forventet inntektsbortfall) ^b	
	trinn 1	trinn 2	trinn 1	trinn 2	trinn 1	trinn 2	trinn 1	trinn 2
konstant	4,46***	3,21***	3,27***	2,13***	3,24***	2,43***	55,56***	20,26***
Alder (5 års intervaller)	-0,09***	-0,04**	-0,05**	-0,01	-0,07***	-0,04**	-2,09***	-0,88**
Kvinne ^d	0,03	0,10	0,06	0,12	0,01	0,06	-6,57***	-4,70***
Gift, samboer eller partner (singel=0) ^d	-0,12	-0,11	-0,11	-0,10	-0,13	-0,13	-3,30*	-3,13*
Omsorg for barn under 18 år ^d	-0,05	-0,02	0,08	0,10	0,00	0,02	-3,15*	-2,46
3-årig videregående skole ^{d, e}	0,45*	0,32	0,39*	0,29	0,15	0,06	15,36***	11,74***
1-2 år høyere utdanning ^{d, e}	0,43*	0,24	0,15	-0,01	0,30	0,17	10,58***	5,19
Minst 5 år høyere utdanning ^{d, e}	-0,04	-0,06	-0,01	-0,02	0,03	0,03	-1,41	-1,74
Inntekt 400.000 kr til 500.000 kr ^{d, f}	-0,21	-0,02	-0,08	0,08	-0,33**	-0,20	-6,97***	-1,49
Inntekt 500.000 kr til og med 600.000 kr ^{d, f}	-0,23*	0,17	-0,18	0,16	-0,43***	-0,15	-12,95***	-1,46
Inntekt over 600.000 kr ^{d, f}	-0,27*	0,06	-0,20	0,08	-0,56***	-0,33**	-7,97***	1,37
Yrke: musikk lærer og pedagog ^{d, g}	-0,96***	-0,59***	-0,47***	-0,16	-0,27**	-0,02	-15,40***	-4,73**
Andre yrker ^{d, g}	-0,08	0,05	0,12	0,24*	0,16	0,25*	-1,06	2,61
Selvsysselsatt (fast ansatte=0) ^d		0,96***		0,81***		0,64***		27,13***
Antall tilknytningsformer		0,11*		0,14**		0,06		3,25***
R ²	0,18	0,26	0,07	0,14	0,09	0,13	0,27	0,44
justert R ²	0,17	0,25	0,06	0,13	0,08	0,12	0,26	0,44

^a Skala 1-5 (i svært liten grad – i svært stor grad)

^b Oppgitt i % nedgang fra året før.

^d Dummy-variabler ^e Referansekategori er 3-4 år høyere utdanning (bachelor eller tilsvarende) ^f Referansekategori er under 400.000 kroner i inntekt. ^g Referansekategori er musikere/andre performative kunstnere.

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Vi ser at modellene har høyest forklaringskraft for økonomisk usikkerhet samt kortsiktig jobbusikkerhet. Hovedtilknytningsform slår signifikant ut på alle formene for usikkerhet, der fast ansatte opplever gjennomgående mindre usikkerhet sammenlignet med selvsysselsatte. Antall tilknytningsformer er signifikant og positivt relatert til kort- og langsiktig jobbusikkerhet og er særlig sterk relatert til økonomisk usikkerhet.

Økende alder gir gjennomgående lavere usikkerhet. Å være yngre, mann, enslig, og ha utdanning på bare videregående nivå innebærer høyere økonomisk usikkerhet. For inntekt ser

vi gjennomgående stor forskjell i resultatene fra trinn 1 til trinn 2 når tilknytningsform er inkludert i analysene. Dette er særlig tydelig for økonomisk usikkerhet der effekten av inntektsnivå er klart signifikant i trinn 1, mens den ikke lengre er signifikant når vi inkluderer tilknytningsform i analysen. De bivarierte analysene viste at fast ansatte i gjennomsnitt tjener bedre enn selvsysselesatte. Det ser altså ut til at tilknytningsform er bakenforliggende forklaring på hvorfor inntektsnivå slår ut på økonomisk usikkerhet i de bivariate analysene. Til slutt ser vi signifikante sammenhenger mellom yrkesgruppe og usikkerhet der lærere/pedagoger opplever signifikant mindre kortsiktig jobbusikkerhet og økonomisk usikkerhet enn musikere/andre performative kunstnere. Andre yrkesgrupper opplever mer langsiktig jobbusikkerhet og karriereusikkerhet enn musikere/utøvende kunstnere.

Oppsummert viser regresjonsanalysene at hovedtilknytningsform forklarer en relativt stor andel av forskjeller i opplevd usikkerhet der selvsysselesatte opplever signifikant høyere usikkerhet enn fast ansatte. Sosiodemografiske forhold har likevel betydning. For eksempel opplever eldre mindre usikkerhet enn yngre. Yrkesgruppe og antall tilknytningsformer er viktig for de fleste formene for usikkerhet. Modellen gir særlig høy forklaringskraft for økonomisk usikkerhet. I tillegg til tilknytningsform og alder, er det signifikant sammenheng mellom økonomisk usikkerhet og kjønn, sivilstatus, utdanningsnivå og yrkesgruppe.

Diskusjon

Kulturarbeidere ble hardt rammet i den første fasen av covid-19-pandemien i Norge. I vår studie rapporteres mer kortsiktig usikkerhet enn langsiktig usikkerhet. Yrkesutøverne er altså mindre usikre på hva de skal jobbe med på sikt og om de kan fortsette å ha en karriere innen kunst- og kulturfeltet. Til tross for utsikter til tøffe tak i 2020, ser det ut til de hadde en forventning, eller muligens håp, om at krisen ikke ville vedvare. Dette er et interessant funn fordi det sier noe om tidsperspektivet som ligger til grunn når de skulle mestre krisen. Supplerende analyser tyder på at kulturarbeiderne i stor grad gikk i en problemløsende modus med utstrakt bruk av digitale medier, vedlikehold og utvikling av ny kompetanse samt jobbrotasjon (Elstad, Døving & Jansson 2020). Slik kunne de fortsette å være i aktivitet på kort sikt til tross for permitteringer og avlyste oppdrag. Det var få som vurderte å omskolere seg og bytte bransje. For videre forskning er det interessant å undersøke om opplevelsen av usikkerhet og mestringsstrategier vil endre seg i senere faser av pandemien.

Både sosiodemografiske faktorer og tilknytningsform viser seg å ha betydning for variasjonen i ulike former for usikkerhet. Regresjonsanalysen viser at hovedtilknytningsform har stor betydning for opplevd usikkerhet. Fast ansatte opplever klart mindre usikkerhet enn selvsysselesatte. Det synes kanskje opplagt at yrkesutøvere med løsere tilknytning til arbeidslivet opplever større usikkerhet enn fast ansatte i en slik krise. Samtidig ser vi at i kunnskapsutviklingen så langt om effektene av covid-19, er det flere analyser som ser på betydningen av bransje og sosiodemografiske forhold, men som i mindre grad har fokusert på den *relative betydningen* av tilknytningsformer. Kunnskapsgrunnlaget har betydning for hvilken politikk som føres, og dermed innretningen på kompensasjonsordninger og andre velferdspolitiske tiltak. Det er derfor viktig å vite at tilknytningsform er en svært sentral variabel når man planlegger tiltak som følge av pandemien.

Undersøkelsen tyder på at mange unge yrkesutøvere begynner som selvsysselesatte og at en stadig større andel får seg fast jobb etter hvert som de blir eldre. Vi ser her konturene av et typisk karrieremønster innen kunst- og kulturfeltet, der hard konkurranse om faste jobber gjør at mange rett etter utdanningen innleder karrieren som selvsysselesatt (Bennett, 2009; Bridgestock mfl. 2015; Heian mfl. 2015). Selvsysselesatte i vår studie forventer fire

ganger så høyt inntektsbortfall som fast ansatte, med betydelig bortfall av kontrakter og arbeidsoppdrag. De er altså rammet på flere måter *samtidig* ved å jobbe i en sektor som er særlig berørt av nedstengingen og kommer også dårligst ut med hensyn på usikkerhet innenfor egen sektor. I tillegg har de i utgangspunktet et lavere inntekts- og utdanningsnivå enn resten av utvalget. Lavere inntektsnivå betyr trolig at de har mindre å tære på for å komme seg gjennom krisen. Mindre utdanning kan medføre mindre fleksibilitet i arbeidsmarkedet.

Riktignok har de aller fleste i Creo høy utdanning. Det er likevel en større andel som har lavere utdanning enn bachelornivå blant selvsysseleste (18 prosent) sammenlignet med fast ansatte (5 prosent). Det betyr at selvsysseleste jevnt over vil ha mindre formelle kvalifikasjoner enn andre innen samme sektor i konkurranse om faste stillinger. Om de ønsker seg jobb i andre bransjer, er de avhengige av at kompetansen deres kan brukes der. I en undersøkelse av effekten av koronakrisen innen feltene musikk, litteratur, scenekunst, visuell kunst samt museum og kulturarv, ble deltakerne spurt om hvordan de har kompensert for lavere inntekter fra kunst- og kulturfeltet så langt i 2020 (Westberg mfl. 2020:22). Her svarer kun 15 prosent at de har jobbet mer innen andre bransjer enn kunst- og kulturfeltet. Et interessant spørsmål er hvor store muligheter yrkesutøvere med spesialiserte utdanninger og erfaring innen kunst- og kulturfeltet har til å få seg jobber utenfor feltet.

Vi ser altså en økt sårbarhet for selvsysseleste i vårt utvalg og særlig dersom krisen vedvarer. Derfor vil krisepakker tilknyttet koronapandemien og generelle velferdsordninger være av stor betydning for denne gruppen. Dette er en liten interessegruppe sammenlignet med fast ansatte, og den løper dermed en risiko for å falle mellom alle stoler og ikke bli fanget tilstrekkelig opp av kompensasjonsordningene som staten tilbyr. I løpet av mars og april 2020 hadde eksempelvis bare et fåtall av selvstendig næringsdrivende og frilansere benyttet seg av de offentlige tiltakene i musikkbransjen (Gran mfl., 2020:3). En studie som ble gjennomført litt senere på året i 2020, viste at bare 15 prosent innen musikk, scenekunst, visuell kunst, litteratur samt museum og kulturarv hadde mottatt støtte fra offentlige aktører. Mest utbredt var lite bærekraftige løsninger som å bruke oppsparte midler (57 prosent) eller få støtte fra ektefelle/venner (17 prosent) (Westberg mfl. 2020:22).

Våre resultater anskueliggjør også hvor viktig det er å inkludere *flere tilknytningsformer* i analyser av arbeidsmarkedet (Ashton 2015; Platman 2004; Wood & Michaelides 2016). Våre funn indikerer at fordelene ved å ha fast jobb forsterkes når vi studerer flere tilknytningsformer samtidig, der «overklassen» er fast ansatte på heltid som supplerer dette med å være selvstendig næringsdrivende og/eller frilanser. Disse har høyest inntekt og samtidig relativt lav forventet inntektsnedgang som følge av pandemien. Situasjonen er motsatt for de som kombinerer flere «løse» tilknytningsformer som frilanser, selvstendig næringsdrivende og midlertidig ansatt: Inntekten er lavere og forventet inntektsnedgang er høyere. Ved å studere kombinasjoner av tilknytningsformer kan vi altså avdekke forskjeller i inntektsnivå og økonomisk risiko blant sysseleste som vi ellers ville gått glipp av.

Et interessant spørsmål er i hvilken grad våre funn kan overføres til resten av kultursektoren og eventuelt til andre deler av arbeidslivet. *Nivåer* for usikkerhet og *utbredelsen* av ulike tilknytningsformer vil naturlig nok variere mellom deler av sektoren. Forventet inntektsbortfall som følge av covid-19 pandemien varierer mellom ulike deler av kunst- og kulturfeltet (Grünfeld mfl. 2020; Westberg mfl. 2020) og utbredelsen av ulike tilknytningsformer samt kombinasjoner av disse, varierer mellom ulike kunstformer (Heian mfl. 2015). Vi kan derfor, på grunnlag av våre funn, ikke si noe sikkert og nøyaktig om tilstanden i andre deler av kultursektoren. Det er imidlertid ikke noen grunn til å tro at de grunnleggende mekanismene er vesensforskjellige. Vi har dermed et godt grunnlag for å si noe om *sammenhen-*

ger mellom tilknytningsformer og ulike former for og grader av usikkerhet som følge av pandemien. I regresjonsanalysene kontrollerer vi for sentrale bakgrunnsvariabler som alder, kjønn, utdanningsnivå, inntektsnivå, yrkesgruppe og sivilstatus. Likevel er sammenhenger mellom tilknytningsform og ulike former for usikkerhet klart signifikante, der tilknytningsform forklarer en vesentlig del av variasjonen i usikkerhet. I en tid hvor det er mye diskusjon om bransjeforskjeller og konsekvenser av covid-19 for hele samfunnet, viser vår studie at det er viktig å inkludere tilknytningsform i analysene. I kultursektoren er selvsyssetting og portfolioarbeid med flere tilknytningsformer svært utbredt. Betydningen av tilknytningsform blir dermed særlig tydelig i denne sektoren. Selv om slike løsere tilknytningsformer er mindre utbredt i andre deler av arbeidslivet, tror vi at de sammenhengene vi har påvist i våre analyser, i store trekk kan gjelde også i andre sektorer.

REFERANSER

- Alstadsæter, A., Bratsberg, B., Eielsen, G., Kopczuk, W., Markussen, S., Raaum, O. & Røed, K. (2020). The first week of the crisis: Who got hit, when and why? Evidence from Norway. *Covid Economics*, 1(15), 63-87.
- Ashford, S. J., Lee, C. & Bobko, P. (1989). Content, cause, and consequences of job insecurity: A theory-based measure and substantive test. *Academy of Management Journal*, 32(4), 803-829. <https://doi.org/10.5465/256569>
- Ashton, D. (2015). Creative work careers: pathways and portfolios for the creative economy. *Journal of Education and Work*, 28(4), 388-406. <https://doi.org/10.1080/13639080.2014.997685>
- Bennett, D. (2009). Academy and the Real World: Developing realistic notions of career in the performing arts. *Arts and Humanities in Higher Education*, 8(3), 309-327. <https://doi.org/10.1177/1474022209339953>
- Bratsberg, B., Eielsen, G., Markussen, S., Raaum, O. Røed, K. & Vigtel, T. (2020). *Koronakrisens første uker – hvem tok støytet i arbeidslivet?* Norsk preprint av NBER Working Paper No. 27131. Oslo: Frischsenteret.
- Bridgestock, R., Goldsmith, B., Rodgers, J. & Hern, G. (2015). Creative graduate pathways within and beyond the creative industries. *Journal of Education and Work*, 28 (4), 333-345. <https://doi.org/10.1080/13639080.2014.997682>
- Cheng, G. H. L. & Chan, D. K. S. (2008). Who suffers more from job insecurity? A meta-analytic review. *Applied Psychology*, 57(2), 272-303. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2007.00312.x>
- Davy, J. A., Kinicki, A. J. & Scheck, C. L. (1997). A test of job security's direct and mediated effects on withdrawal cognitions. *Journal of Organizational Behavior*, 18(4), 323-349. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-1379\(199707\)18:4<323::AID-JOB801>3.0.CO;2-%23](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-1379(199707)18:4<323::AID-JOB801>3.0.CO;2-%23)
- Elstad, B. (2019). *Mellom kunst og ledelse. En undersøkelse av tidlige studenter ved årsstudiet i kulturledelse på OsloMet. Hvordan vurderer de studiet og sin nåværende arbeidssituasjon?* Skriftserien 2019 nr 2. Oslo: Oslomet – storbyuniversitetet.
- Elstad, J. I. & Pedersen, K.R. (1996). *Kunstnernes økonomiske vilkår. Rapport fra Inntekts- og yrkesundersøkelsen blant kunstnere 1993-94*. Oslo: Institutt for sosialforskning.
- Elstad, B., Jansson, D. & Døving, E. (2020). *Umiddelbare konsekvenser av covid-19-pandemien i Norge. En studie av kulturarbeidere*. Skriftserien 2020 nr 8. Oslo: Oslomet – Storbyuniversitetet.
- Gran, A.-B., Kristensen, L.-B. K., Molde, A., Hagen, A.N. & Booth, P. (2020). *Krise og kreativitet i musikkbransjen – koronapandemien 2020*. Rapport nr. 1. Oslo: BI Centre for Creative Industries.
- Greenhalgh, L. & Rosenblatt, Z. (1984). Job insecurity: Toward conceptual clarity. *The Academy of Management Review*, 9(3), 438-448. <https://doi.org/10.5465/amr.1984.4279673>

- Grünfeld, L., Gran, A.-B., Westberg, N. B., Stokke, O. M., Guldvik, M. K., Scheffer, M., Gaustad, T. & Booth, P. (2020). *Koronakrisen og kultursektoren. Endringer i aktivitet fra mars og april 2020. Menon-publikasjon nr. 56/2020*. Oslo: Menon Economics/BI Centre for Creative Industries.
- Hartley, J., Jacobson, D., Klandermans, B. & Van Vuuren, T. (1990). *Job insecurity: Coping with jobs at risk*. London: Sage Publications Ltd.
- Heaney, C. A., Israel, B. A. & House, J. S. (1994). Chronic job insecurity among automobile workers: Effects on job satisfaction and health. *Social Science & Medicine*, 38(10), 1431-1437. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(94\)90281-X](https://doi.org/10.1016/0277-9536(94)90281-X)
- Heian, M. T., Løyland, K. & Kleppe, B. (2015). *Kunstnerundersøkelsen 2013. Kunstnernes inntekter*. TF-rapport nr. 350, 2015. Bø i Telemark: Telemarkforskning.
- Holden, S., von Brasch, T., Torstensen, K. N., Magnussen, J., Sæther, E. M., Evje, T., Hirsch, V.H., Hansson, L.F., Sælensminde, K., Aavitsland, P. & Røttingen, J.-A. (2020). *Samfunnsøkonomisk vurdering av smitteverntiltak – covid-19. Rapport fra ekspertgruppe på oppdrag av helsedirektoratet, 7. april 2020*. Oslo: Helsedirektoratet.
- Jensen, K. & Nergaard, K. (2019). *Kunst og kultur – organisasjoner i endring?* Fafo-rapport 2019:22. Oslo: Fafo.
- Køber, T. (2020). *Hvor mange frilansere er det?* Oslo-Kongsvinger: SSB. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/hvor-mange-frilansere-er-det>, avlest 19. mai 2020.
- NAV (2020). Søknader om dagpenger. Innsendte søknader om dagpenger. Fra uke 11. Hentet fra <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/flere-statistikkomrader/relatert-informasjon/soknader-om-dagpenger>, avlest avlest 19. mai 2020.
- Mangset, P., Heian, M.T., Kleppe, B. & Løyland, K. (2018). Why are artists getting poorer? About the reproduction of low income artists. *International Journal of Cultural Policy*, 24 (4), 539–58. <https://doi.org/10.1080/10286632.2016.1218860>
- Menger, P.-M. (1999). Artistic labor markets and careers. *Annual Review of Sociology*, 25, 541–574. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.25.1.541>
- Nergaard, K. (2018). *Tilknytningsformer i norsk arbeidsliv. Sluttrapport*. Fafo-rapport 2018:38. Oslo:Fafo.
- Nesheim, T. (2017). *Tilknytningsformer for arbeid: Virksomhetsstudien*. Arbeidsnotat 07/17. Bergen: SNF.
- Platman, K. (2004). 'Portfolio careers' and the search for flexibility in later life. *Work Employment and Society*, 18(3), 573-599. <https://doi.org/10.1177/0950017004045551>
- Roskies, E. & Louis-Guerin, C. (1990). Job insecurity in managers: Antecedents and consequences. *Journal of Organizational Behavior*, 11(5), 345-359. <https://doi.org/10.1002/job.4030110503>
- Skogstad, A., Knardahl, S., Lindström, K., Elo, A.-L., Dallner, M., Gamberale, F., Hottinen, V. & Ørhede, E. (2001). *Brukerveiledning QPS Nordic: generelt spørreskjema for psykologiske og sosiale faktorer i arbeidet*. Oslo: Statens arbeidsmiljøinstitutt.
- Steiner, L. & Schneider, L. (2013). The happy artist: an empirical application of the work-preference model. *Journal of Cultural Economics*, 37 (2), 225–246. <https://doi.org/10.1007/s10824-012-9179-1>
- Sverke, M., Hellgren, J. & Näswall, K. (2002). No security: a meta-analysis and review of job insecurity and its consequences. *Journal of occupational health psychology*, 7(3), 242-264. <https://doi.org/10.1037/1076-8998.7.3.242>
- Westberg, N.B., Gran, A.-B., Guldvik, M.K., Stokke, O.M. & Grünfeld, L. (2020). *Koronakrisens virkninger på kultursektoren: Resultater fra en spørreundersøkelse*. Menon-publikasjon nr. 69/2020. Oslo: Menon Economics/BI Centre for Creative Industries.
- Wood, S. J. & Michaelides, G. (2016). Challenge and hindrance stressors and wellbeing-based work–nonwork interference: A diary study of portfolio workers. *Human Relations*, 69(1), 111-138. <https://doi.org/10.1177/0018726715580866>

Tabell V1. Beskrivelse av utvalget og medlemsmassen i Creo

ALDER (besvart i intervaller)	I utvalget (prosent)	Hele Creo (prosent)	
Under 25 år	2,7	10,0	
25-30 år	11,1	11,7	
31-35 år	12,3	10,8	
36-40 år	11,7	11,5	
41-45 år	14,4	11,4	
46-50 år	12,5	10,6	
51-55 år	11,6	9,2	
56-60 år	10,3	7,9	
61 og eldre	13,6	17,0	
N	1 162	9 389	
<i>p</i> (kji-kvadrat-test av forskjell mellom utvalg og medlemsmasse)	<0,001		
KJØNN			
Menn	50,0	46,0	
Kvinner	50,0	54,0	
N	1 162	9 384	
<i>p</i> (kji-kvadrat-test av forskjell mellom utvalg og medlemsmasse)	<0,01		
HOVEDBESKJEFTIGELSE	I utvalget (prosent)	I utvalget (antall/rang)*	Hele Creo (antall/rang)*
Musiker/komponist/ dirigent	42,2	1	1
Kulturskolelærer/musikklærer	23,2	2	2
Pedagog	5,2	3	3
Kantor/organist/kirkemusiker	7,9	4	4
Tekniker/scenograf/ kostymedesigner	6,9	5	5
Administrativ stilling	3,9	6	10
Skuespiller/dramaturg/regissør	1,5	7	6
Produsent/inspisient	3,2	8	9
Terapeut/musikkterapeut/miljøterapeut	1,4	9	7
Danser/koreograf	0,8	10	8
Sufflør	0,3	11	11
Annet	3,6		
N	1 162		
UTDANNINGSNIVÅ	Prosent		
Videregående skole	5,1		
1-2 år høyere utdanning	5,4		
3-4 år høyere utdanning	30,8		
5 år eller mer høyere utdanning	58,7		
N	1 162		

TILKNYTNINGSFORMER TIL ARBEIDSLIVET	Hovedtilknytning (prosent)	Flervalg (prosent)	
Fast ansatt på deltid	20,8	28,5	
Fast ansatt på heltid	37,2	37,9	
Midlertidig ansatt deltid	2,1	7,8	
Midlertidig ansatt heltid	2,0	2,7	
Oppdragstaker, ikke ansatt lønsmottaker (frilanser)	5,4	28,8	
Selvstendig næringsdrivende i enkeltpersonforetak eller AS	32,6	67,6	
N	1 162		
OMSORG FOR BARN UNDER 18 år	Prosent		
Ja	36,2		
Nei	63,8		
N	1 135		
SIVILSTATUS	Prosent		
Singel	28,2		
Gift, samboer eller partner	71,8		
N	1 151		

*Respondentene kunne krysse for flere yrkesgrupper. Rangeringen er etter antall som har oppgitt yrkesgruppen.